

Fortid og Nutid

Tidsskrift for kulturhistorie og lokalhistorie

Marts 2003. Hefte 1. Side 1-80

Udgivet af Dansk Historisk Fællesråd

Indhold

Lene Otto: »Sygdommen kom som en Explosion«. Den spanske syge i Danmark	1	Edmund Gosse: To Besøg i Danmark 1872 og '74. Dansk Åndsliv gennemskuet af en englænder (Peter Henningsen)	71
Jens Holmgaard: Den danske bondeungdoms mobilitet i 1730'erne	26	John Erichsen: Rønnebæksholm. En herregård ved Næstved (Christian Larsen)	71
Henrik Gjøde Nielsen: Troels-Lund. En biografisk skitse	49	Claus Bjørn: Brahesminde – et grevskabs historie (Christian Larsen)	71
Anmeldelser		Peter Dragsbo og Helle Ravn: Jeg en gård mig bygge vil – der skal være have til (Erik Helmer Pedersen)	72
Rasmus Dahlberg (red.): En anden historie. Ni alternative Danmarkshistorier (Peter Henningsen)	68	Karsten Gabrielsen: Virksom flyver jeg frem. Dyreværneforeningen Svalens historie 1897-1985 (Helga Mohr)	74
Martin Schwarz Lausten: De fromme og jøderne. Holdninger til jødedom og jøder i Danmark i pietismens tid (1700-1760) (Michael Hertz)	69	Bo Bræstrup og Kurt Sørensen (red.): Mellem Kattegat og Isefjord. Rørvigs natur og kulturhistorie (Christian Larsen)	75
Kirsten Lindberg: I skyggen af Boas og Jakin. De københavnske frimurerhuse fra 1743 til i dag (Karl Peder Pedersen)	70	Børge Kjær: Djurslands kalk. Råstofudvinding og kalkindustri (Torben Hansgaard)	76
Christian Larsen: Til Gavn for Menneskeheden og Fædrelandet (Karl Peder Pedersen)	70	Kjeld Ejdorf: Stormfloden Den 13. november 1872 (Anders Bloksgaard)	78

Indhold

Henrik Horstbøll: Læsning til samlighed, oplysning og velfærd. Om Pontoppidan, pietisme og lærebøger i Danmark og Norge i 17- og 1800-tallet	83
Claus Mechlenborg: Une créature subalterne. En borgersøns vej til indflydelse under den danske enevælde: Ove Høegh-Guldberg 1731-1772	109
Debatanmeldelse	
Charlotte Appel: Kulturhistorie og kirkehistorie. En udvidet anmeldelse af Linda Oja: Varken Gud eller natur. Synen på magi i 1600- og 1700-talets Sverige og Göran Malmstedt: Bondetro och kyrkoro. Religiös mentalitet i stormaktstidens Sverige	130
Anmeldelser	
Hanne Christensen m.fl.: Kulturmiljøer og kulturhistoriske enkeltelementer i Sønderjylland (Per Grau Møller)	142
Lars N. Henningsen (red.): Sct. Nicolai kirke i Aabenraa. En bykirke gennem 750 år (Christian Larsen)	143
Jakob Seerup: Søkadetakademiet i Oplysningstiden (Peter Henningsen)	144
Søren Mulvad (udg.): Katastrofen i Ishavet 1777 (Erik Gøbel)	145
Grete Tuxen Andersen & Alan Hjorth Rasmussen: Hverken for ros eller løn (Christian Larsen)	145
Anna Marie Lebech-Sørensen: Vindmøller og Vandmøller i Danmark (Lise Andersen)	146
Niels H. Kragh-Nielsen: Galgehøj og rettersted. Henrettelsernes historie i hertugdømmet Slesvig 1550-1850 (Tyge Krogh)	147
Kirsten Lindberg: Fra maskulint magtsymbol til feminint flirtemiddel (Karen Hjorth)	148
Niels Jul Nielsen: Virksomhed og arbejderliv (Jørgen Fink)	148
Erik Nørr & Hans Schultz Hansen (red.): Harmonisering eller særordning (Henrik Stevnsborg)	152
Henrik Bredmose Simonsen: Motorvejene i Vendsyssel (Steffen Elmer Jørgensen)	153
Hans Schultz Hansen: Dansk jord på danske hænder (Gunnar Solvang)	156
Morten Andersen: 25 års byfornyelse i Kolding (Jens Johansen)	158

Indhold

Jesper Vaczy Kragh: »Overtro og trolldom« – Selskabet for psykisk forskning 1905-30	163		
Gunnar L. H. Svendsen: Det store halbyggeri	186		
Debat			
Nikolaj Frandsen og Jesper Boyesen: Et fælles registreringssystem til museer og arkiver	205		
Anmeldelser			
Charlotte Appel, Peter Henningsen og Nils Hybel (red.): Mentalitet og historie. Om fortidige forestillingsverdener (Ulrik Langen)	218		
Christer Lundh og Kerstin Sundberg (red.): Gatehus och gatehusfolk i skånska godsmiljöer (Claus Mechlenborg).....	219		
Bondegårde i Danmark (Mikkel Venborg Pedersen).....	221		
Bjørn Westerbeek Dahl: Geddes eleverede kort over København 1761 (Peter Henningsen).....	222		
Statens arkivers informationsserie 1-6 (Henrik Gjøde Nielsen)...	224		
Jørgen Duus og Steffen Duus: Håndværk – da det var håndens værk (Mikkel Venborg Pedersen)	226		
Johannes Wendt-Larsen: Brevveksling mellem amtsprovst Peter Wilhelm Lütken og stamhusbesidder Niels Hofman (Bang) (Henrik Gjøde Nielsen) ..	227		
Johannes Wendt-Larsen: Det landøkonomiske institut på Hof-			
mansgave 1845-1857 (Henrik Gjøde Nielsen).....	227		
Gunnar Solvang: Kalkudvinding på Køgeegnen (Torben Hansgaard)	228		
Birgitte Dedenroth-Schou & Jens Age S. Petersen: Rådhus og bystyre i Kolding 1500-2000 (Asger Svane Knudsen).....	229		
Hans Jacob Debes: Færingernes land – historien om den færøske nutids oprindelse (Stella Borne Mikkelsen)	229		
Erik Nørr: Så længe I holder fast i os, vil vi holde fast i jer (Henrik Gjøde Nielsen).....	230		
Ernst Goldschmidt: I tre borgmestres tid. Det kommunale selvstyre i Søllerød 1974-2001 (Christian Larsen).....	231		
Lulu Salto Stephensen: Danmarks Havekunst II (Lene Floris)	232		
Annemarie Lund: Danmarks Havekunst III (Lene Floris).....	232		
Karin Kryger og Lisbeth Gasparski: Tranquebar. Kirkegårde og gravminder (Erik Gøbel)	233		
Kjell Å Modéer: Patriot i gränsland. Einar Hansen – entreprenör och mecenat (Tommy P. Christensen).....	234		
Martin Schwarz Lausten: Oplysning i kirke og synagoge. Forholdet mellem kristne og jøder i den danske Oplysningstid (1760-1814) (Morten Petersen) ..	235		
Anne C. Sørensen: Ladby. A Danish Ship-Grave from the Viking Age (Lars Bisgaard).....	237		
Bidragydere i dette nummer	239		

Indhold

Søren Mentz: Kunsten at fremstille en død helt. Officersportrætter fra De slesvigske Krige og dansk nationalisme i slutningen af 1800-tallet	243
Morten Fink-Jensen: Forskningen og forsynet. Religion og videnskab i det efterreformatoriske Danmark	263
Debatanmeldelse	
Alex Wittendorff: Lykkemagere og civilisationsskabere i 1700-tallets Danmark	283
Interview	
No free lunch: Samtale med Thor-kild Kjærgaard om historie og historikere	290
Anmeldelser	
Ulrik Langen (red.): Ritualernes Magt. Ritualer i europæisk historie 500-2000 (Lars Vangen Christensen).....	297
Henrik Lerdam: Kongen og tinget. Det senmiddelalderlige retsvæsen 1340-1448. (Karsten Gabrielsen).....	298
Adam Tybjærg Schacke: Enkelt- og enestegårde på Fyn – i dyrkningsfællesskabets tid (Karl-Erik Frandsen)	299
Ditlev Tamm (red.): Kongens Retterting 1537-1660, Bind I-II (Henrik Gjøde Nielsen).....	300
Axel Johnsen og Birgitte Thomsen (red.): 19 myter i Sønderjyllands historie (Ulrik Langen)	302
Klaus-Joachim Lorenzen-Schmidt and Bjørn Poulsen (red.): Writing Peasants. Studies on Peasant Literacy in early modern Northern Europe (Martin T.H. Bork).....	304
Thomas Bloch Ravn: Den Gamle By, Et vindue til historien (Peter Henningsen).....	305
Bo Fritzboøgher: Bag Hegnet. Historien om levende hegn i det danske landskab (Karl-Erik Frandsen).....	306
Eigil Holm: Horsensegnens Kirker (Tommy P. Christensen).....	307
Karl-Erik Frandsen, Erik Housted, Inger Kjær Jansen og Lis Thavlov: Amager (Lisa Elsbøll og Tommy P. Christensen).....	307
Louise Dalby: Retlede drenge? Filantropi og opdragelse på opdragelsesanstalten Bøgildgård 1830-1900 (Kenn Tarbensen)....	309
Tinne Vammen: Midlertidigt ophold. Kvindehemmet i København 1902-2002 (Ning de Coninck Smith)	309
Meddelelser	
Referat af Repræsentationsmøde i Fredericia den 3. maj 2003..	311
Dansk Historisk Fællesråds årsregnskab for 2002	316
Medvirkende ved dette hæfte.....	320